gemeente
Haarlemmermeer

raadsvoorstel

Onderwerp	Herziening minimabeleid en individuele inkomenstoeslag 2026 en ambtshalve toekennen Haarlemmermeer Doet Mee! voor volwassenen en individuele inkomenstoeslag
Portefeuillehouder	Charif El Idrissi, MSc
Inlichtingen	Niels Scheele
Collegevergadering	11 november 2025
Raadsvergadering	
Raadsvoorstelnummer	12712193

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college heeft besloten om:

1. de herziening minimabeleid en individuele inkomenstoeslag 2026 en ambtshalve toekennen Haarlemmermeer Doet Mee! voor volwassenen vast te stellen met als voorgestelde wijzigingen:
   - voor volwassenen die gebruik maken van de minimaregeling Haarlemmermeer Doet Mee! voor volwassenen vanaf 1 januari 2026:
     a. de inkomensgrens te verhogen van 120% naar 130% van de geldende bijstandsnorm;
     b. de toepasselijke tegemoetkoming per jaar te verlagen van € 225 naar € 150;
   - voor het Kindpakket vanaf 1 juni 2026 (vanaf het schooljaar 2026-2027):
     a. de inkomensgrens te verhogen van 120% naar 150% van de geldende bijstandsnorm;
   - voor bijstandsgerechtigden vanaf 1 januari 2026 de individuele inkomenstoeslag en aanvragen Haarlemmermeer Doet Mee! voor volwassenen ambtshalve toe te kennen;
   - de draagkrachtberekening van 35% voor inwoners met een inkomen boven de gehanteerde inkomensgrenzen voor de minimaregelingen te schrappen
2. in te stemmen met de verzending van de bestuurlijke reactie op de adviezen van de Participatieraad, het samenwerkingsverbond Samen Sterker Tegen Armoede Haarlemmermeer (SSTAH) en de groep ervaringsdeskundigen van SSTAH.

Het college besluit de raad voor te stellen om:

1. voor de individuele inkomenstoeslag vanaf 1 januari 2026:
   a. de inkomensgrens te verlagen van 120% naar 110% van de geldende bijstandsnorm;
   b. de toepasselijke tegemoetkomingen per jaar te verlagen van € 480 naar € 380 voor alleenstaanden, van € 620 naar € 540 voor alleenstaande ouders en van € 690 naar € 600 voor gehuwden/samenwonenden.

2. Samenvatting

Landelijk en daarmee ook in Haarlemmermeer zien we de bestaanszekerheid steeds meer onder druk staan, vooral bij werkende inwoners met een laag inkomen. De door de Tweede

Kamer ingestelde Commissie Sociaal Minimum heeft al in 2024 geconcludeerd dat het sociaal minimum in Nederland ontoereikend is om mee rond te komen. Voor de structurele oplossingen voor bestaansonzekerheid blijft het Rijk verantwoordelijk, maar wij kunnen met ons minimabeleid er wel voor zorgen dat onze inwoners niet verder in armoede en schulden komen. Door in te zetten op preventie besparen we op maatschappelijke kosten en zetten we onze middelen effectiever in daar waar het nodig is. Als onze inwoners beter kunnen rondkomen met hun inkomen, ontstaat er ook weer perspectief. Haarlemmermeerders met een laag inkomen kunnen daardoor beter meedoen aan de samenleving en de kansen om weer aan het werk te gaan worden hiermee vergroot.

Wij zien onze inkomensondersteuning als een springplank op weg naar financiële zelfstandigheid. Werken moet lonen en daar dient ons minimabeleid aan bij te dragen. Daarom hebben wij adviesbureau Stimulansz (hierna Stimulansz) gevraagd om de armoedeval in Haarlemmermeer te onderzoeken. In hun onderzoeksrapport is geconcludeerd dat er bij alle onderzochte huishoudtypes sprake is van armoedeval. Daarom adviseert Stimulansz om onze minimaregelingen beter in balans te brengen, zodat het minimabeleid motiveert om (meer) te gaan werken en de inwoner financieel zelfstandiger wordt.

Dit vraagt om een herziening van ons minimabeleid en de individuele inkomenstoeslag (IIT). Hierbij staan voor ons de volgende uitgangspunten centraal:

1. Armoedeval maximaal voorkomen: we laten het recht op regelingen geleidelijk aflopen zodat (meer) werken blijft lonen. Daarbij houden we ook rekening met de inwoners op bijstandsniveau die niet (meer) kunnen werken en onze regelingen hard nodig hebben;
2. Harmonisering met andere gemeenten: volgens het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) leiden de grote verschillen in gemeentelijk minimabeleid tot groeiende ongelijkheid in Nederland. Door beter aan te sluiten bij de rest van Nederland verminderen we deze problematiek én zorgen we ervoor dat we de bestaanszekerheid en participatie van onze inwoners blijven garanderen. Harmonisering is ook een wens van het Rijk in de aanloop naar de veranderingen door de Participatiewet in balans;
3. Aansluiting bij sociaal domein: we sluiten voor onze plannen aan bij al vastgestelde beleidskaders en programma's binnen sociaal domein;
4. Efficiënt voor de organisatie en inwoner: we zetten in op het ambtshalve toekennen van regelingen om de organisatie en inwoner te ontlasten. Hierbij kijken we goed naar de risico's op onrechtmatigheid.
5. Budgettair neutraal: op deze manier kunnen we onze inkomensondersteuning blijven garanderen op de langere termijn, ook bij een toename van het gebruik. Gezien de bestaande en toekomstige financiële uitdagingen voor Haarlemmermeer vinden we het belangrijk om de herziening van het minimabeleid te realiseren binnen het door de raad vastgestelde budget voor de minimaregelingen.

De wijzigingen die we voorstellen vormen samen het meest effectieve plan om de armoedeval in Haarlemmermeer zoveel mogelijk te verzachten en waar mogelijk te voorkomen.

Ten eerste passen we vanaf 2026 de inkomensgrenzen en tegemoetkomingen van onze minimaregelingen en IIT aan om de armoedeval zoveel mogelijk te verzachten (c.q. te voorkomen). In het kader van kansengelijkheid zetten we vooral in op het verbreden van de meedoen-regelingen, met extra aandacht voor kinderen. De IIT is bedoeld voor inwoners die langdurig (minimaal 36 maanden) een laag inkomen hebben en op het moment van hun aanvraag geen uitzicht hebben op verbetering van hun inkomen. Het gaat dus om een beperkte groep inwoners die recht heeft op deze regeling. In de doelgroep voor IIT zitten zowel

bijstandsgerechtigden als inwoners die deeltijds werken. Voor aanpassingen van de IIT is een raadsbesluit vereist. Het vaststellen van de andere minimaregelingen is onze verantwoordelijkheid als college.

Ten tweede gaan we aanvragen voor onze regelingen zoveel mogelijk ambtshalve toekennen (en bestaande toekenningen verlengen). Vanaf 2026 komen er meer wettelijke mogelijkheden beschikbaar vanwege de beoogde inwerkingtreding van het wetsvoorstel Participatiewet in balans. We starten met het ambtshalve toekennen voor inwoners met een bijstandsuitkering, omdat we bij deze doelgroep de rechtmatigheid goed kunnen blijven garanderen. Het risico op onrechtmatigheden houden we minimaal, omdat wij voor het ambtshalve toekennen elk jaar actuele lijsten van bijstandsgerechtigden zullen gebruiken. Bovendien gaan we middels periodieke steekproeven de rechtmatigheid van het ambtshalve toekennen jaarlijks achteraf toetsen. Overigens staat het ambtshalve toekennen los van de wettelijke sollicitatieplicht die bijstandsgerechtigden hebben. Een uitkeringsgerechtigde is dus altijd bij ons bekend en samen wordt er conform de Participatiewet gezocht naar passende begeleiding naar betaald werk of een andere vorm van participatie.

In september 2025 hebben wij de herziening in concept vastgesteld en voor inspraak voorgelegd aan de Participatieraad (PR), de kerngroep van Samen Sterker Tegen Armoede Haarlemmermeer (SSTAH) en de bijbehorende werkgroep ervaringsdeskundigen (12512318). De individuele adviezen en onze bestuurlijke reactie hierop zijn terug te vinden in de bijlages 5 tot en met 8.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

De volgende uitgangspunten liggen ten grondslag aan ons voorstel:

1. Armoedeval maximaal voorkomen/meer werken blijft lonen: we laten het recht op regelingen geleidelijk aflopen zodat (meer) werken blijft lonen. Daarbij houden we ook rekening met de inwoners op bijstandsniveau die niet (meer) kunnen werken en onze regelingen hard nodig hebben;
2. Harmonisering met andere gemeenten: volgens het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) leiden de grote verschillen in gemeentelijk minimabeleid tot groeiende ongelijkheid in Nederland. Door beter aan te sluiten bij de rest van Nederland verminderen we deze problematiek én zorgen we ervoor dat we de bestaanszekerheid en participatie van onze inwoners blijven garanderen. Harmonisering is ook een wens van het Rijk in de aanloop naar de veranderingen door de Participatiewet in balans;
3. Aansluiting bij sociaal domein: we sluiten voor onze plannen aan bij al vastgestelde beleidskaders en programma's binnen sociaal domein;
4. Efficiënt voor de organisatie en inwoner: we zetten in op het ambtshalve toekennen van regelingen om de organisatie en inwoner te ontlasten. Hierbij kijken we goed naar de risico's op onrechtmatigheid.
5. Budgettair neutraal: op deze manier kunnen we onze inkomensondersteuning blijven garanderen op de langere termijn, ook bij een toename van het gebruik. Gezien de bestaande en toekomstige financiële uitdagingen voor Haarlemmermeer vinden we het belangrijk om de herziening van het minimabeleid te realiseren binnen het door de raad vastgestelde budget voor de minimaregelingen.

Inwoners in een kwetsbare positie

In onze gemeente verwachten we op het gebied van werk en inkomen dat inwoners eigen inzet en verantwoordelijkheid tonen. Echter is dat niet voor iedereen in de minimadoelgroep even haalbaar. Uit verschillende onderzoeken, waaronder van Berenschot (Ondersteuning en

dienstverlening aan langdurig bijstandsgerechtigden, 6 april 2021, § 3.2.1.) en het Sociaal Cultureel Planbureau (Een brede blik op bijstand, 9 juni 2023, hoofdstuk 3), blijkt dat directe arbeidsinschakeling en een volledige uitstroom uit de bijstandsuitkering voor een groot deel van de doelgroep niet haalbaar is. Landelijk heeft twee derde van de bijstandsgerechtigden een (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt. Bij ongeveer de helft van deze groep is betaald werk, door een stapeling van medische of psychisch-sociale problematiek, zelfs helemaal niet mogelijk. Voor deze kwetsbare inwoners blijft onze inkomensondersteuning beschikbaar. Hierbij hebben we een balans gezocht tussen het voorkomen van de armoedeval voor werkende inwoners en onze regelingen beter harmoniseren met andere gemeenten. Op deze manier blijven we de bestaanszekerheid en participatie van onze inwoners garanderen.

Meer aandacht voor werkende inwoners

Voor inwoners die (kunnen) werken is ons uitgangspunt dat (meer) werken moet blijven lonen. In ons coalitieakkoord 'Toekomstbestendig groeien 2022-2026' hebben we opgenomen dat we onderzoeken of er binnen de bestaande budgetten nog financiële ruimte is om de groeiende groep werkenden met een laag inkomen, beter te ondersteunen. Door ons minimabeleid beter aan te laten sluiten op de inkomenssituatie van verschillende huishoudtypes voorkomen we armoedeval zo maximaal mogelijk. Zo vormt onze inkomensondersteuning juist een motivatie om meer te werken in plaats van een barrière vanwege de angst om er financieel op achteruit te gaan.

Inzet op preventie en actieve dienstverlening

Onze herziening van het minimabeleid biedt ook kansen om in te zetten op de preventie van armoede en schulden. In ons coalitieakkoord erkennen we dat schulden maatschappelijke kosten met zich meebrengen. Als schulden leiden tot sociaal isolement zetten wij alle zeilen bij om dit te voorkomen, zeker daar waar kinderen of jongeren zijn betrokken. Onze ervaring leert dat inwoners niet altijd alle ondersteuning aanvragen waar recht op bestaat. Landelijk onderzoek en onze maatschappelijke partners geven dat ook aan. Soms zijn mensen bang dat ze later toch geld moeten terugbetalen zoals bij de toeslagenaffaire is gebeurd. Door onze regelingen zoveel mogelijk ambtshalve toe te kennen aan de minimadoelgroep die bij ons bekend is zorgen we ervoor dat onze inwoners met een laag inkomen de ondersteuning ontvangen waar zij recht op hebben. Dit vermindert het risico op armoede en schulden en biedt de inwoner rust en perspectief.

Wat is de aanleiding, context?

Wij hebben Stimulansz gevraagd om de armoedeval in Haarlemmermeer te onderzoeken. Armoedeval ontstaat wanneer een bijstandsgerechtigde die begint met werken of een parttimer die méér gaat werken er in netto besteedbaar inkomen op achteruitgaat in plaats van vooruit. Dit komt omdat het recht op landelijke toeslagen en gemeentelijke regelingen afneemt of zelfs volledig verdwijnt naarmate het inkomen toeneemt. Op 5 februari 2025 is het onderzoeksrapport Samenspel landelijk en gemeentelijk inkomensbeleid: een onderzoek naar de armoedeval in de gemeente Haarlemmermeer (bijlage 1) uitgebracht. Het onderzoeksrapport concludeert dat er bij alle onderzochte huishoudtypes in Haarlemmermeer sprake is van armoedeval. Met name bij gezinnen met kinderen is de armoedeval problematisch.

Een voorbeeld is een gezin van twee ouders met kinderen die vanuit de bijstand zijn gaan werken en nét boven de inkomensgrens van 120% wettelijk sociaal minimum (wsm) van ons minimabeleid zijn gaan verdienen. Zij verliezen hierdoor het recht op de gemeentelijke regelingen, maar ze krijgen daarnaast ook te maken met een sterke afname van hun landelijke toeslagen, zoals zorg- en huurtoeslag. Hoewel dit gezin circa € 400 meer maandinkomen

verdient dan de bijstandsnorm, gaat het gezin er in besteedbaar inkomen, door het verlies van landelijke en gemeentelijke ondersteuning, maandelijks € 100 of meer op achteruit dan toen de ouders nog afhankelijk waren van een bijstandsuitkering.

Méér werken loont dus niet altijd. De sterke terugloop van landelijke toeslagen is hierbij van grote invloed, vooral bij samenwonenden/gehuwden. Als inwoners meer willen werken, kan dit (te) grote nadelige gevolgen hebben voor het besteedbaar inkomen van het huishouden. Maar ook ons huidige minimabeleid houdt te weinig rekening met het fenomeen armoedeval met als onbedoeld gevolg dat inwoners die meer willen werken financieel nadeel kunnen ondervinden. Daarom adviseert Stimulansz om de inkomensgrenzen en hoogte van de tegemoetkomingen van onze minimaregelingen en IIT beter in balans te brengen, zodat het minimabeleid actief ondersteunt in het verzachten en waar mogelijk voorkomen van armoedeval. Op deze manier motiveert het minimabeleid om te gaan werken en wordt de inwoner financieel zelfstandiger.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

1. Herziening minimabeleid en individuele inkomenstoeslag

Op basis van de aanbevelingen van Stimulansz gaan wij de onderstaande wijzigingen aanbrengen in ons minimabeleid en stellen we aan de raad voor om de onderstaande wijzigingen voor de individuele inkomenstoeslag aan te brengen per 1 januari 2026. Deze wijzigingen vormen samen het meest effectieve plan om 1. de armoedeval in Haarlemmermeer zoveel mogelijk te voorkomen en 2. de grote verschillen met andere gemeenten te verkleinen (harmonisering) en de ongelijkheid in Nederland terug te dringen.

Individuele inkomenstoeslag (IIT)

De IIT is bedoeld voor inwoners die langdurig (minimaal 36 maanden) een laag inkomen hebben en op het moment van de aanvraag geen uitzicht hebben op verbetering van het inkomen. Het gaat dus om een beperkte groep inwoners die recht heeft op de IIT. De regeling is relevant voor de armoedeval, omdat sommige inwoners die de IIT ontvangen na een aantal jaar toch (meer) kunnen gaan werken. Bijvoorbeeld vanwege medisch of psychisch herstel of een verandering in de persoonlijke (gezins)situatie. Stimulansz heeft aangegeven dat wij vergeleken met andere gemeenten een hoge inkomensgrens en tegemoetkoming hanteren voor de IIT. Grote verschillen in gemeentelijk minimabeleid leiden volgens het Nibud tot groeiende ongelijkheid in Nederland. Dit is onwenselijk en daarom willen we een wettelijk verplichte regeling zoals de IIT beter harmoniseren met de rest van Nederland. Harmonisering is ook een wens van het Rijk in de aanloop naar de veranderingen door de Participatiewet in balans. Zodoende stellen we voor om de tegemoetkoming te verlagen, afhankelijk van het huishoudtype tussen de € 80 en € 100. Soortgelijke hoogtes worden ook gehanteerd door andere gemeenten. Tegelijkertijd stellen we voor om de inkomensgrens waarop iemand in aanmerking komt voor IIT te wijzigen van 120% van het wettelijk sociaal minimum (wsm)/de bijstandsnorm naar 110% wsm. Volgens het Nibud hanteert het merendeel van de gemeenten deze inkomensgrens.

Wijzigingen IIT	2025 (huidig beleid)	Vanaf 2026 (nieuw beleid)
Inkomensgrens	Maximaal 120% wsm	Maximaal 110% wsm
Hoogte toeslag	Alleenstaande: € 480 Alleenstaande ouder: € 620 Gehuwd/samenwonend: € 690	Alleenstaande: € 380 Alleenstaande ouder: € 540 Gehuwd/samenwonend: € 600

Haarlemmermeer Doet Mee! Volwassenen (HDMV)

De minimaregeling HDMV zorgt ervoor dat iedereen in Haarlemmermeer actief en gezond kan blijven en mee kan doen in de samenleving. Hierdoor voorkomen we dat inwoners vanwege armoede en schulden in een sociaal isolement raken. Sociale samenhang en het tegengaan van

eenzaamheid gaan op verzoek van de raad verplichte onderdelen vormen van de visie op de sociale basis (11783155). Een sociale basis zorgt ervoor dat mensen zich verbonden voelen, netwerken versterkt worden en mensen vanuit hun eigen regie kunnen leven en elkaar op laagdrempelige manieren kunnen helpen. Daarom verbreden we de regeling HDMV en komen inwoners in aanmerking als zij een inkomen tot maximaal 130% wsm hebben. De hoogte van de toeslag verlagen we van € 225 naar € 150 per volwassene om de uitbreiding van de inkomensgrenzen te bekostigen. Volgens de benchmark van Stimulansz hanteren gemeenten met vergelijkbare inwonersaantallen soortgelijke bedragen. Door beter te harmoniseren met de rest van Nederland blijft meedoen in de samenleving nog steeds goed mogelijk en kunnen we tegelijkertijd onze meedoen-regeling voor meer inwoners toegankelijk maken.

Wijzigingen HDMV	2025 (huidig beleid)	Vanaf 2026 (nieuw beleid)
Inkomensgrens	Maximaal 120% wsm	Maximaal 130% wsm
Hoogte tegemoetkoming	Per volwassene: € 225	Per volwassene: € 150

Kindpakket
Het Kindpakket zorgt ervoor dat kinderen tussen 4 en 17 jaar in Haarlemmermeer goed mee kunnen doen op school en daarbuiten. Het bestaat uit vier regelingen: tegemoetkoming schoolkosten, bijdrage voor bijles, laptop voor school en een vergoeding voor sport, zwemmen of culturele activiteiten, ook bekend als Jong Haarlemmermeer Doet Mee!. In het Stimulansz-onderzoek zien we dat samenwonenden/gehuwden met kinderen het hardst worden geraakt door de armoedeval. Dat komt vooral door de sterke terugval van landelijke toeslagen waaronder het kindgebonden budget. Als ouders meer gaan werken en daardoor het recht op de regelingen in ons Kindpakket verliezen, duurt het in vergelijking met andere huishoudtypes erg lang voordat werken weer gaat lonen. Deze situatie vinden we onwenselijk, omdat dit de armoede en de kansenongelijkheid bij de kinderen in Haarlemmermeer vergroot. Door de inkomensgrens van het Kindpakket te verbreden naar 150% wsm verzachten we de armoedeval maximaal voor werkende gezinnen. In het kader van kansengelijkheid houden we de reeds geldende tegemoetkomingen hetzelfde.

Wijzigingen Kindpakket	2025 (huidig beleid)	Vanaf 2026 (nieuw beleid)
Inkomensgrens	Maximaal 120% wsm	Maximaal 150% wsm
Hoogte tegemoetkoming (per kind)	Schoolkosten: € 170 of € 340* Laptop: in natura Bijles (max. 1 jaar): € 2.000 Sport: € 500 Zwemles: € 610 Muziekles: € 850	Ongewijzigd

* De tegemoetkoming voor schoolkosten bedraagt € 170 per kind voor het basisonderwijs en € 340 per kind voor het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Bijzondere bijstand & collectieve zorgverzekering
De voorwaarden van de draagkracht voor bijzondere bijstand en de collectieve aanvullende zorgverzekering (gemeentepolis) blijven hetzelfde. De huidige inkomensgrenzen (120% wsm) en vergoedingen/bijdragen zijn toereikend om inwoners te ondersteunen en bovendien in lijn met het beleid van andere gemeenten.

Op het gebied van zorg vinden wij het belangrijk dat inwoners een passende zorgverzekering afsluiten als zij voorzienbare zorgkosten hebben. Daarom bieden wij in Haarlemmermeer de collectieve aanvullende zorgverzekering aan waarbij wij een bijdrage leveren aan de premie. Op

deze manier houden wij voor inwoners met een laag inkomen én een grote zorgbehoefte de toegang tot gezondheidszorg zo betaalbaar mogelijk.

Afschaffen 35% draagkrachtberekening
In ons beleid (2025) wordt er een draagkrachtberekening gedaan als inwoners een inkomen hebben hoger dan de gehanteerde inkomensgrens. In het huidige minimabeleid dienen inwoners 35% van het meerdere inkomen zelf bij te dragen aan de regelingen die ze aanvragen. Op deze manier hebben we de afgelopen jaren onze inwoners nog regelingen kunnen toekennen op basis van hun eigen draagkrachtvermogen.

De 35%-draagkrachtregel is in het huidige minimabeleid ontoereikend om de (relatieve) armoedeval bij huishoudens volledig te voorkomen. Dat komt onder andere, omdat er in het huidige minimabeleid onvoldoende rekening wordt gehouden met de snelle afbouw van landelijke toeslagen. Bovendien hangt het toepassen van de 35%-draagkrachtregel sterk af van zowel het inkomen als het vermogen (spaargeld) van het huishouden. Dat betekent dat we in de praktijk zien dat weinig huishoudens echt profiteren van deze maatregel.

In het herziene minimabeleid willen we de uitvoering van de regelingen vereenvoudigen en betaalbaar houden. Daarom kiezen we ervoor om de complexe 35%-draagkrachtregel te vervangen door de toepassing van verschillende inkomensgrenzen die het recht op onze regelingen langzaam afbouwen. Dit is effectiever om de armoedeval op te lossen en ook overzichtelijker voor de inwoner.

Effect op armoedeval
Met bovenstaande plannen voor het herzien van het minimabeleid verzachten we de armoedeval maximaal en stimuleren we onze inwoners om (meer) te gaan werken. In de tabellen hieronder geven wij aan hoe de armoedeval ten opzichte van het besteedbaar inkomen op bijstandsniveau (100% wsm) verbetert als een inwoner meer gaat werken. In bijlage 2 geven wij met behulp van grafieken per huishoudtype een gedetailleerd overzicht van de verbeteringen van de armoedeval weer.

Voor de onderstaande tabellen maken wij, net zoals het Stimulansz-onderzoek, een onderscheid tussen absolute en relatieve armoedeval. Absolute armoedeval, aangegeven in rood, betekent dat het besteedbaar inkomen van een werkende inwoner lager is dan van een bijstandsgerechtigde. Met onze plannen verdwijnt de absolute armoedeval vrijwel volledig. Dit betekent dat het voor iedereen in de bijstand loont om te gaan werken. Relatieve armoedeval, aangegeven in blauw, betekent dat het besteedbaar inkomen van een werkende inwoner wel hoger ligt dan van een bijstandsgerechtigde maar minder toeneemt dan verwacht. Met ons voorstel is er een sterke verbetering zichtbaar van de relatieve armoedeval voor alle huishoudens ten opzichte van het huidige beleid. Volledig de relatieve armoedeval bij samenwonenden/gehuwden voorkomen is praktisch niet mogelijk vanwege hun sterke afhankelijkheid van landelijke toeslagen. Zoals het onderzoeksrapport aangeeft dalen de landelijke toeslagen bij samenwonenden/gehuwden namelijk al vanaf 105% wsm. Ter vergelijking: voor een alleenstaande ouder gebeurt dit pas vanaf 150% wsm.

Huidig beleid (2024), bevindingen Stimulansz-rapport:

Huishoudtype	**100%**	**110%**	**120%**	**130%**	**140%**	**150%**	**160%**	**170%**
Alleenstaand	€ 0	€ 91	€ 210	€ 183	€ 268	€ 350	€ 389	€ 439
Alleenstaande ouder	€ 0	€ 91	€ 215	€ 68	€ 193	€ 317	€ 370	€ 439
Gehuwd, geen kinderen	€ 0	€ 127	€ 205	€ 55	€ 95	€ 196	€ 357	€ 378
Gehuwd met kinderen	€ 0	€ 127	€ 205	- € 91	- € 73	€ 7	€ 100	€ 135

Nieuw beleid (2026), wijzigingen minimabeleid:

Huishoudtype	100%	110%	120%	130%	140%	150%	160%	170%
Alleenstaand	€ 0	€ 94	€ 190	€ 241	€ 316	€ 400	€ 471	€ 531
Alleenstaande ouder	€ 0	€ 94	€ 177	€ 249	€ 365	€ 493	€ 474	€ 562
Gehuwd, geen kinderen	€ 0	€ 150	€ 240	€ 204	€ 231	€ 265	€ 414	€ 438
Gehuwd met kinderen	€ 0	€ 150	€ 240	€ 204	€ 218	€ 217	€ 210	€ 209

Toelichting tabellen: de cijfers in euro's geven de stijging van het totaal besteedbaar inkomen weer ten opzichte van het besteedbaar inkomen op bijstandsniveau (wettelijk sociaal minimum/wsm). Er is aangenomen dat alle toeslagen én gemeentelijke regelingen waar recht op bestaat zijn aangevraagd.

Overgangsregeling

Voor de inwoners die al gebruik maken van de regelingen kunnen de verlagingen van de tegemoetkomingen een negatief effect hebben op het besteedbaar inkomen. Voor sommige inwoners zullen de wijzigingen per 1 januari 2026 te snel komen om zich voldoende voor te bereiden op de verandering in hun inkomen. Op advies van de Participatieraad (PR) en de kerngroep van Samen Sterker Tegen Armoede Haarlemmermeer (SSTAH) stellen we daarom voor dat deze groep inwoners in 2026 gebruik kan maken van een eenmalige overgangsregeling voor de IIT.

Bij de overgangsregeling worden de nieuwe tegemoetkomingen voor IIT in 2026 nog eenmalig aangevuld tot het bedrag dat de inwoner in 2025 heeft ontvangen. Inwoners hoeven hiervoor geen verzoek in te dienen. Wij regelen de aanvulling van de tegemoetkoming automatisch via de ambtshalve toekenning (bij bijstandsgerechtigden) of wanneer wij een zelfstandige aanvraag ontvangen.

Deze uitzondering geldt uitsluitend voor inwoners die in 2025 de IIT ontvangen en in 2026 opnieuw recht hebben op de regeling. Inwoners die in 2026 voor het eerst deze regeling ontvangen, hebben geen recht op de overgangsregeling. Dit onderscheid is juridisch niet in strijd met het gelijkheidsbeginsel.

In het herziene minimabeleid hebben we voldoende financiële ruimte gereserveerd voor de groei in het gebruik van de regelingen in de komende jaren. Aangezien het niet realistisch is dat we in 2026 al de volledige reservering zullen benutten, zijn er voldoende middelen om in 2026 een eenmalige overgangsregeling voor de IIT te verstrekken.

2. Ambtshalve toekennen Individuele inkomenstoeslag (IIT) & Haarlemmermeer Doet Mee! Volwassenen (HDMV)

Vanuit de Participatiewet zijn wij verplicht om de rechtmatigheid van de aanvragen voor ons minimabeleid en IIT te toetsen. Praktisch betekent dit dat op dit moment inwoners elk jaar opnieuw een aanvraag moeten indienen voor onze regelingen. Deze werkwijze zorgt voor hoge uitvoeringskosten en weerhoudt sommige inwoners er zelfs van om een aanvraag in te dienen terwijl er wel recht bestaat. Dat kan beter en gemakkelijker door het proactief toekennen van onze inkomensondersteuning. Dit noemen we ook wel ambtshalve toekennen van aanvragen en ambtshalve verlengen van toekenningen. Hiermee geven we voor ons minimabeleid ook invulling aan de vier serviceprincipes 'makkelijk, betrouwbaar, menselijk en verbonden' van de Visie Dienstverlening (2022.0000375).

Met de onlangs aangenomen wet Participatie in balans (Kamerstuk 36.582) krijgen gemeenten vanaf het transitiejaar 2026 de mogelijkheid om de IIT ambtshalve toe te kennen. Veel gemeenten zijn ons al voorgegaan op het gebied van ambtshalve toekennen en dit wordt vanuit het Rijk ook gestimuleerd. Voor de groep bijstandsgerechtigden controleren we welke inwoners recht hebben op de IIT en HDMV. Alleen het Kindpakket kunnen we uitvoeringstechnisch niet ambtshalve toekennen. Voor het Kindpakket moeten we namelijk handmatig in het systeem meer informatie controleren om de rechtmatigheid vast te stellen. Anders ontvangen gezinnen mogelijk te weinig tegemoetkomingen dan waar recht op bestaat. Nadat we in 2026 ervaring hebben opgedaan met het ambtshalve toekennen van de IIT en HDMV willen we wel de mogelijkheden voor het ambtshalve toekennen van het Kindpakket verder onderzoeken.

Rechtmatigheid & Werk
Fraude mag niet lonen. Het risico op onrechtmatigheden is minimaal, omdat wij voor het ambtshalve toekennen elk jaar actuele lijsten van bijstandsgerechtigden zullen gebruiken. Bovendien gaan we middels periodieke steekproeven de rechtmatigheid van het ambtshalve toekennen jaarlijks achteraf toetsen. Indien er onrechtmatigheid wordt vastgesteld, dan wordt de inwoner 'uitgeschreven' voor de automatische toekenning. In gevallen waar de bijstandsgerechtigde de inlichtingenplicht heeft geschonden (fraude) met betrekking tot zijn uitkering, zullen wij de onrechtmatig verkregen regelingen terugvorderen. De rechtmatigheidstoets achteraf wordt sinds 2023 al toegepast in een aangepaste vorm voor onze collectieve aanvullende zorgverzekering en werkt goed voor zowel onze inwoners als voor de organisatie.

Het ambtshalve toekennen staat overigens los van de wettelijke sollicitatieplicht die bijstandsgerechtigden hebben. Een bijstandsgerechtigde is dus altijd bekend bij ons en samen wordt er conform de Participatiewet gezocht naar passende begeleiding naar betaald werk of een andere vorm van participatie.

<u>Indicatoren gebruik regelingen & communicatie niet-gebruik</u>
Om het gebruik van de regelingen te volgen nemen we de indicatoren van beleidsdoel D van het programma Zorg & Werk in de programmabegroting 2026-2029 (1253332) als uitgangspunt. Het gaat om de indicator 'het percentage huishoudens dat gebruik maakt van minimaregeling ten opzichte van de totale minimadoelgroep.'

Vrijwel alle gemeenten worstelen met het tegengaan van het niet-gebruik van regelingen. We streven ernaar om de komende jaren het niet-gebruik van onze regelingen verder omlaag te brengen, zodat inwoners de inkomensondersteuning ontvangen waar ze recht op hebben. Dit houdt onder andere in dat we alle drempels in het aanvraagproces dienen weg te nemen en de bekendheid over de regelingen en de motivatie onder inwoners vergroten. Daarnaast is het van belang dat we toewerken naar herstel van vertrouwen in de overheid. Dit zijn grote opgaven die veel tijd en inzet vergen.

Met de herziening van het minimabeleid vergroten we automatisch het bereik door onze regelingen ambtshalve toe te kennen aan de doelgroep bijstandsgerechtigden. Dit betekent ook dat we onze externe communicatie vanaf 2026 bijna volledig kunnen toespitsen op de doelgroep werkende inwoners. Voor onze communicatiecampagnes werken we sinds een aantal jaar al nauw samen met onze maatschappelijke partners, zoals Meerwaarde, Leergeld Haarlemmermeer, Humanitas en Schuldhulpmaatje, die inwoners rechtstreeks spreken en kunnen ondersteunen met het aanvraagproces.

Wat zijn de argumenten?
Het algemeen beleidskader sociaal domein Meedoen mogelijk maken in Haarlemmermeer (7532520) gaat uit van vier beleidsdoelen: meedoen stimuleren, bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken. Met deze opgaven zijn we sinds 2023 binnen en buiten het sociaal domein breed aan de slag gegaan. Met ons voorstel voor de herziening van het minimabeleid en IIT en het ambtshalve toekennen van IIT en HDMV zetten wij een belangrijk stap om deze doelen te realiseren. Meedoen mogelijk maken begint immers bij voldoende inkomen om te participeren.

Ook vinden deze plannen aansluiting bij het recent aangenomen Preventief Jeugdbeleid 2025-2030 (12281496). Dit beleidskader zet in op preventie waaronder het bevorderen van mentaal en fysiek welzijn en stimuleren van een kansrijke omgeving. Onze plannen dragen bij aan deze doelstelling met de uitbreiding van de meedoen-regelingen voor volwassenen (ouders) en kinderen. Daarmee ondersteunen we met het nieuwe minimabeleid ook onze aanpak voor Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) en het Actieprogramma Kansengelijkheid & Inclusie 2025-2028 en geven we op het gebied van armoede en schulden invulling aan landelijke akkoorden zoals het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), Sportakkoord II, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO) en de Hervormingsagenda Jeugd. Bovendien komen we tegemoet aan de herhaalde wens van de Participatieraad om de meedoen-regelingen voor meer gezinnen in Haarlemmermeer mogelijk te maken (XS-24050102.254).

Wat zijn de kanttekeningen en risico's?
Invloed landelijke inkomenspolitiek op armoedeval
Met het nieuwe minimabeleid (meer) stimuleren we (meer) werken en zetten we in op preventie om de maatschappelijke kosten van armoede en schulden te beperken. Toch blijven onze mogelijkheden beperkt als het gaat om het volledig herstellen van bestaanszekerheid, omdat lage inkomens voor hun besteedbaar inkomen grotendeels afhankelijk blijven van het landelijke belasting- en toeslagenstelsel. Inkomenspolitiek is voorbehouden aan het Rijk en hier hebben wij geen invloed op. Het Rijk past elk jaar de hoogtes van de toeslagen aan en deze veranderingen kunnen grote invloed hebben op de armoedeval en de mate waarin het loont voor onze inwoners om (meer) te werken.

Onze inwoners hebben daarom behoefte aan standvastig minimabeleid waar zij, indien nodig, voor langere termijn op kunnen vertrouwen en bouwen. Dit geeft rust en perspectief om uiteindelijk duurzaam aan het werk te gaan. Dit betekent dat wij vanwege de dynamische ontwikkelingen van de landelijke inkomenspolitiek alleen op hoofdlijnen ons minimabeleid doorlopend toetsen op potentiële armoedeval.

Ambtshalve toekennen
Bij het ambtshalve toekennen van regelingen en het verlengen van bestaande beschikkingen bestaat er het risico op onterecht toekennen. Dit risico willen we zoveel mogelijk minimaliseren door actuele lijsten van onze bijstandsdoelgroep te gebruiken en ter extra controle jaarlijkse steekproeven uit te voeren.

3.3 Wat mag het kosten?
De kosten voor de uitvoering van dit voorstel worden geraamd op € 200.000. De kosten worden gedekt uit het in de programmabegroting beschikbare budget van beleidsdoel D: het zorg dragen voor financiële bestaanszekerheid van onze inwoners, van het programma Zorg en werk, taakveld 6.3.

Wat zijn de financiële risico's?
Bij de uitvoering van dit voorstel moet rekening worden gehouden met het volgende risico:
- Er worden in 2026 meer verstrekkingen gedaan dan waar rekening mee is gehouden in het beschikbare budget.

Om de kans van het voordoen of het gevolg van dit risico te beperken worden de volgende beheersmaatregelen getroffen:
- Minimaregelingen zijn open-einde regelingen, dus rechtmatige aanvragen mogen niet worden afgewezen. Als er structurele overbesteding wordt geconstateerd vanwege een hogere stijging in het aantal toekenningen dan begroot, dan kan het minimabeleid opnieuw aangepast worden.

Wij achten het risico beperkt dat het bereik van onze regelingen meer toeneemt dan begroot. We hebben in onze inschattingen namelijk rekening gehouden met ruime stijgingen van het aantal aanvragen. Voor de uitbreiding van de inkomensgrens van het minimabeleid tot 150% wsm zijn wij uitgegaan van een initieel bereik van 20% voor de nieuwe inkomensgroepen die in aanmerking gaan komen. Dit is gebaseerd op de ervaring bij de energietoeslag 2023 met een bereik van 23% voor de eenmalig uitbreiding van de doelgroep tussen 120% en 130% wsm (XS-24101503.615). Voor het ambtshalve toekennen van de IIT en HDMV zijn we uitgegaan van een toename naar 100% van het aantal rechthebbende bijstandsgerechtigden.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?
De raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van de voorgestelde gewijzigde inkomensgrens en hoogte van de individuele inkomenstoeslag. Ons college is verantwoordelijk voor het vaststellen van de gewijzigde regelingen HDMV en het Kindpakket. Binnen het college is de portefeuillehouder Werk en Inkomen het eerste aanspreekpunt.

3.5 Welke overige relevante informatie is beschikbaar?
Dit voorstel is ter advies gestuurd naar de Participatieraad (PR), de kerngroep van Samen Sterker Tegen Armoede Haarlemmermeer (SSTAH) en de bijbehorende werkgroep ervaringsdeskundigen. De individuele adviezen en onze bestuurlijke reactie hierop zijn terug te vinden in de bijlages 5 tot en met 8. De belangrijkste adviezen zijn om een overgangsregeling aan te bieden en inwoners goed te informeren over de herziening van het minimabeleid. Wij nemen deze adviezen over. Onze plannen voor de overgangsregeling staan beschreven op pagina 8 van dit voorstel. Onze plannen voor het informeren van inwoners beschrijven we hieronder.

<u>Informeren inwoners</u>
Het herziene minimabeleid kan een verandering voor het inkomen van onze inwoners betekenen, vooral voor inwoners die al gebruik maken van onze regelingen. De PR en SSTAH geven aan dat de communicatie naar de doelgroep van essentieel belang is. De PR schrijft: 'Inwoners moeten niet alleen weten wat er verandert, maar ook waarom. Zonder goede uitleg ontstaat weerstand.' We zullen de PR, SSTAH en de werkgroep ervaringsdeskundigen betrekken bij het opstellen van een communicatieplan om inwoners de komende periode op een laagdrempelige wijze te informeren over de aankomende wijzigingen.

<u>Overig</u>
Naast de herziening van het minimabeleid werken we ook aan andere manieren om bestaanszekerheid te herstellen, (meer) werken te stimuleren en armoede en schulden te voorkomen. Zo zijn we intern bezig om het aanvraagproces voor het minimabeleid te versimpelen en klantvriendelijker te maken en bekijken we hoe we consulenten Werk en onze

maatschappelijke partners beter kunnen ondersteunen om inwoners positief te motiveren naar langdurig (betaald) werk.

3.6 Wanneer en hoe zal de raad over de voortgang worden geïnformeerd?

Wij zullen ons minimabeleid doorlopend toetsen op actualiteit en effectiviteit. Hierbij benutten wij ook de kennis en ervaringen van zowel onze eigen uitvoering als de maatschappelijke partners in Haarlemmermeer die in direct contact staan met de minimadoelgroep. Wanneer ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, besluiten we tot het aanpassen van ons minimabeleid.

3.7 Wat betekent dit voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA)?

Dit voorstel heeft geen gevolgen voor de MRA en er zijn met betrekking tot dit onderwerp geen regionale afspraken gemaakt.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris, de burgemeester,

Hermineke van Bockxmeer Marianne Schuurmans-Wijdeven

b.v. Rafik van Daal

Bijlage(n):

1. Stimulansz-rapport 'Samenspel landelijk en gemeentelijk inkomensbeleid: een onderzoek naar de armoedeval in de gemeente Haarlemmermeer'
2. Overzicht effect herziening minimabeleid op armoedeval per huishoudtype
3. Wijzigingsbesluit Financieel besluit sociaal domein 2025, beleidsregels bijzondere bijstand 2025 en beleidsregels minimaregelingen 2025
4. Wijzigingsbesluit Verordening sociaal domein gemeente Haarlemmermeer 2025
5. Brief advies participatieraad op voorstel herziening minimabeleid 2026
6. Brief advies SSTAH op voorstel herziening minimabeleid 2026
7. Brief advies werkgroep ervaringsdeskundigen op voorstel herziening minimabeleid 2026
8. Bestuurlijke reactie op adviezen Participatieraad, SSTAH en ervaringsdeskundigen op voorstel herziening minimabeleid 2026 en ambtshalve toekennen